

ČAJ



Pro chvíle pohody

ÚNOR 2016

Časopis Autorů Jičínska

U rentgenu

U rentgenu si navlékám
s bílou i jednu roli,
že věda v rukách člověka
jen pomáhá, ne bolí.
Když muž se svlékne z obleku
a žena z kupy šperků
oběma bývá do breku
že smrtka je má v merku.
Tak rychle všichni na scénu
rozbít budík co tiká.
Čím tohle asi překlenu,
když vím, jak nemoc vzniká?

Dana BERANOVÁ

125

Vážení čtenáři,

únorový ČAJ (tak trochu jubilejní s pořadovým číslem 125) se proměnil ve zdravotnické zařízení, neboť se v něm představí píšíci zdravotníci, ať už lékaři, sestry či rentgenologická laborantka.

Hostem v našem „čajovém zdravotním středisku“ je **Miroslav Skačáni** (psychiatr). Představuje se prózou „**Historie se pořád opakuje**.“ Jsem rád, že rozhovory neodmítli dva vzácní hosté, a to **Ladislav Pecháček** (praktický a posudkový lékař) – viz rozhovor

„**Najít míru, klid v duši, umět se odreagovat a nevyhořet, i to je jedno z umění medicíny**“ a **Jan Cimický** (psychiatr) – viz „**Psaní mi nahrazuje mou terapeutickou občasnou bezmocnost, protože jako autor mohu cokoliv**.“ Se svou poezií z nové sbírky

„**Místo dotyku**“ se představuje **Jindřich Tošner** (gynekolog).

Ale co by to bylo za zdravotnické zařízení, kdyby nám chyběly sestřičky. A tak **Zlata Zákoutská** posbírала „**Střípky úsměvné i vážné**“, zatímco **Ilona Pluhařová** (sice utekla do školství)

zavzpomínala na své začátky úryvkem „**Převtělení**“

z knihy „**Země bledulek**.“ A rentgenologická laborantka

Dana Beranová se vyznává ze své profese v básni „**U rentgenu**“ a naordinovala nám ještě povídku „**Proti Hippokratovi**.“

Ale nesmíme zapomenout na zdravotnický dorost, a tak jsem přizval studentku medicíny **Veroniku Borkovou** na malou stáž, aby nám starším připomněla studijní léta v povídce „**Obyčejná zkouška obyčejného medika**.“ A dokonce ze Slovenska možná budoucí zubní

lékařku (či spíš spisovatelku) **Zoyu Ledeckou**

s její knížkou „**O Kazovi, ktorý hľadal domček**.“

Ted' mě napadá, co když nás začnou bolet zuby? Nebojte se, na zubaře jsem nezapomněl, zastupuji je já, **Václav Franc**, povídkou „**Když zubaře (na dovolené) chytne zub**.“

Všichni zúčastnění Vám přejí hodně zdraví a doufáme, že jsme Vás naším únorovým ČAJem aspoň na chvíli zbavili všech neduhů, potíží a trápení.

A předepisujeme Vám náš ČAJ minimálně jednou za měsíc!

Ale nebojte se, předávkování nehrozí!

Václav

HOST ČAJe:

MUDr. Skačáni Miroslav

*1950

Člen SVČS – oblast Vysočina, Jihlava

Člen Obce spisovatelů



Prozaik.

Vydaná díla: Bestie musí zemřít...

(kniha válečných povídek, Parola,

2004); Z druhého břehu (dokument.

román, Madagaskar, 2006); Pomóc!

Trpím depresí! (próza, Parola, 2007);

Vraždy ze závisti (thriller, Parola,

2007) – podílel se na scénáři filmu Hodinu nevíš (2009) na námět

této knihy; Prokletá knížata (historický román, tisk Ekon Jihlava,

2011), Poslední oběť války (dokumentární román, tisk Ekon Jihlava,

2012).

HISTORIE SE POŘÁD OPAKUJE

Miroslav Skačáni

Starou pravdu o opakování historie s oblibou prezentuje každý, kdo je přesvědčen, že má z ní alespoň základní znalosti. Ale historii není možné jenom znát, ale především je potřeba jí rozumět. A jenom ten, kdo historii rozumí, může pochopit, co tahle slova o jejím opakování skutečně znamenají. A ten, kdo jí dobře rozumí a chápe jednotlivé souvislosti, taky plně vnímá skutečnost, že je to v ní jako v matematice – když spojíme dva body, lze očekávat, že původně úsečka se změní v půlpřímku a bude se ubírat směrem, který je stanoven těmi dvěma body, které v případě historie znamenají časový úsek. Tedy, ve zkratce řečeno, můžeme předpokládat, co se bude dít, až... I když do toho všeho mohou zasáhnout další nepředvídatelné faktory jako je výbuch supervulkánu či srážka s meteoritem větších rozměrů, v jádru historický vývoj má své zákonitosti a ty se skutečně opakují.

Právě teď prožíváme období, které lze ve značné míře přirovnat k období

pátého století před naším letopočtem ve starém Řecku, se zaměřením se na v té době velkoměsto Athény, nepochybně nejvýznamnější město uvedeného dějinného úseku a místa.

Když v roce 506 před naším letopočtem svrhli Athénané posledního tyrana a nastolili demokracii (i když podle historiků o skutečné demokracii v Athénách lze mluvit až o padesát let později), vypadal tento pokus při neznalosti podobného systému nejenom ve starém Řecku, ale kdekoli na světě, jako něco nového, neprobádaného, experiment, jak posunout lidstvo ve svém vývoji o krok dál.

Musíme si uvědomit, že pojem „tyran“ neznamenal v té době to, co se nám honí hlavou při slyšení tohoto výrazu. Jenom výjimečně dosahoval rozměrů typu absolutistické monarchie, spíše by bylo možné jej hodnotit pojmem středověkého evropského krále, který byl nucen opírat se o svoji šlechtu a v mnoha aspektech byl na ní závislý.

Když tedy vznikla v Athénách demokracie fakticky našeho typu, i když v souvislosti s tehdejší dobou přeci jenom odlišného základu, rozvinula se podoba prvopočátků parlamentní demokracie. Hlava státu – stratég, jakož i vláda – archonti - mohli být kdykoli lidem, respektive voliči, odvoláni a na jejich místo dosazeny jiné osoby. Je známo, že v době poloviny pátého století před naším letopočtem mělo volební právo v Athénách asi 40 000 osob, vesměs muži a jenom svobodní občané. Z volebního práva byly vyjmuty ženy, děti a otroci, a samozřejmě i obyvatelé, kteří nebyli občany Athén. A těch, kdo v té době obýval město Athény, bylo dle tehdejších údajů 315 000. Soudy byly taky lidové, například když soudili filozofa Sokrata, bylo vybráno 500 náhodných mužů, aby rozhodli o jeho vině či nevině a pak o druhu trestu (smrt, vyhoštění, pokuta). Jako perličku můžeme uvést význam a postavení tehdejšího sportu a sportovců starého Řecka, o čemž svědčí i fakt, že Sokratés, protože byl olympijským vítězem, nesměl být popraven, a tak jej doslovně museli přesvědčit, aby vypil číši s bolehlavem sám a tak ukončil svůj život, jak velel rozsudek nad ním, jinak by trest smrti nemohl být vykonán.

Jak se ve vývoji demokracie v Athénách ukázalo, vliv vedoucích osob, i když lidově zvolených – povětšinou to byli i tak příslušníci aristokracie a lidé bohatí – byl k pojmu demokracie větší, než by měl z našeho pohledu být, a jejich rozhodnutí měla větší celospolečenský význam, než považujeme z našeho hlediska lidí evropské kultury 21. století za žádoucí.

Jedním ze základních pilířů demokracie Athén bylo i to, čemu dnes říkáme vývoz. Ne vývoz zboží, ale jak si z nedaleké historie pamatujeme vývoz revoluce, myšlenek komunismu, či v současné době především vývoz demokracie. Tedy více či méně ideologicky podložené donucování

zemí (kterým byl tento pojem zcela cizí a povětšinou mu ani nerozuměly, protože ohrožoval jejich stovky let zažitě zásady), aby přestoupily na nový ideologický směr, do té doby ve starověkém řeckém světě téměř neznámý. Tak vznikl tzv. Délský námořní spolek, našimi slovy spolek demokratických zemí, jakýsi předchůdce Evropské unie, navenek coby samostatných, ale ve skutečnosti do značné míry podléhajících států a státek vlivu a rozhodování Athén coby tehdejší velmoci. Co nebylo z pohledu Athén a jejího lidu, respektive jejího vládce či vládců, demokratické, bylo potíráno a znehodnoceno.

Není divu, že situace nabyla rozměrů, které by se daly charakterizovat jako vznik dvou protichůdných táborů – při použití pojmů současnosti jako tábor sil demokratických a tábor sil nedemokratických, respektive autokratických, což nakonec vedlo ke vzniku tzv. Peloponéské války, kde na jedné straně stály Athény se svým Délským spolkem a na druhé Peloponéský spolek v čele se Spartou (jistěže nemyslíme současnou fotbalovou či hokejovou Spartu se svými fandami či hráči, ale jako název válečnický orientovaného městského státu na poloostrovu Peloponesos). Bylo zřejmé, že situace spěje k válce, a jak to bývá v historii zvykem, stačila k tomu jenom drobnost, rozbuška, aby byl válečný konflikt na světě, zasahující celý tehdejší řecký svět a snad právem označovaný historiky jako starověká světová válka. Tou rozbuškou byla smluvní vojenská pomoc Sparty jednomu přístavnímu městečku, kam se chystali Athénané pomoci zbraní ve smyslu boje za mír vyvézt svoji demokratickou strukturu.

Když v roce 431 před naším letopočtem, po období lze říci sportovně, plichty mezi oběma válčícími stranami, získala Sparta a její spojenci převahu a dostali se až do kraje Attika, kde leží i samotné Athény, a pustošili uvedenou oblast, rozhodl demokraticky zvolený největší z athénských stratégů všech dob Periklés (kterému nemůžeme upřít mnohé pozitivní reformy ve státě i spolku), že je třeba pomoci lidem, bydlícím v uvedené cizím vojskem ohrožené oblasti a vyzval je, aby „imigrovali“ do města Athény. Nepochybně dobře myšlený záměr ale přinesl Athénám nepředstavitelné problémy. Osoby, které do Athén imigrovaly, patřili většinou k nižší sociální vrstvě, která nebyla schopna se adaptovat na tu dobu snad ve starém Řecku nejvyšší sociální nívou a to sociální hladinu Athén. Byly to osoby povětšinou chudé, nemajetné a negramotné, které neměly v Athénách z čeho žít a tak byly nuceny o svůj díl potravy, i při štedrých dotacích ze strany domorodých Athénanů, bojovat o přežití i za cenu krádeží či vražd. Kriminalita nebývala bujela a následně se vynořily problémy dvojstranného charakteru mezi starousedlíky a nově příchozími. Když se podařilo alespoň dočasně zatlačit Spartany a jejich spojence

z Attiky, odmítali se nově příchozí vrátit zpátky do svých domovů. Jednak se jim zalíbil život ve velkém městě, jednak je motivovaly následné sociální výhody, které jim, aby zabránil rozbujelé kriminalitě, jménem athénskému lidu věnoval Periklés. Už nemuseli bojovat o denní chleba coby zemědělci nebo jenom obyčejní nádeníci, ale rychle se naučili žít na úkor jiných, v tomto případě athénských starousedlíků, což globální situaci v Athénách ještě zhoršilo. A co bylo úplně nejhorší, snížení sociální úrovně a přelidněný prostor města přinesly do Atén tragédii - infekční nemoc (dva a půl tisíce let se tradovalo, že se jednalo o epidemii moru, ale současné důkazy změnilы tento názor – jednalo se o tyfus), na kterou během následujících let dle vědců zemřela při střízlivém odhadu více než třetina obyvatel Athén (při nestřízlivém odhadu jich možná byla i polovina).

Rozzuřený athénský lid, po celý rok bojující nejenom s nepřítelem před branami, ale i se stále se prohlubujícími problémy uvnitř hradeb města, svrhnul Perikla. Zapomněl na léta jeho vlády, kdy Athény vzkvétaly a lidé bohatli. Jeden z jejich pohledu chybný krok – pozvání ohrožených obyvatelů Attiky do Athén, a veškeré úsilí velkého стратега se obrátilo vniveč.

Pokud můžeme tohoto muže charakterizovat, splňoval spíše než demokraticky zvolený prezident demokratického státu bez větších pravomocí roli osvětleného vládce typu Jozefa II. Jeho slovo bylo téměř zákonem, který si nechal formálně schválit od athénskému lidu a postupně se stával svými pravomocemi nedemokratickou hlavou státu. Co bylo pro Perikla ale nejhorší, horší než ztráta moci, během epidemie mu zemřeli oba jeho synové. S jejich smrtí se vyrovnával jenom velmi těžko. Jeho škodolibí spoluobčané, kterým svým kontroverzním, humánně myšleným rozhodnutím značně zkomplikoval život, mu tohle neštěstí ze srdce přáli. Jednak mnozí z nich přišli v souvislosti s epidemií o své blízké, jednak jejich finanční a sociální jistoty vlivem uvedených okolností vzali za své.

Zanedlouho ale Athéňané zjistili, že za Perikla nemají rovnocennou náhradu, a tak po roce jej opět povolali zpátky do úřadu hlavy státu. Periklés, v tomhle případě ale ke škodě Athén, za krátkou dobu podlehl také epidemii tyfové infekce a zanechal stát ve špatné ekonomické i vojenské situaci.

A co světová starořecká válka? Trvala 27 let a Athény se svými spojenci z ní vyšly jako poraženy. Spartané a jejich totalitní ideologie zvítězili. A jak to bývá, každá válka změní dějiny a výjimkou nebyla ani tahle. A vítězem fakticky není nikdo. Každý, i vítěz, má obvykle ztráty na životech a morálních hodnotách takového charakteru, že tyto ztráty ve své podstatě často naruší fungování společnosti jako celku. A vítězem se stává ten, který

se války nezúčastnil, nebo jenom okrajově, s malými ztrátami na životech a hodnotách, obvykle v její poslední fázi, kdy je nepřítele, už klečícího na kolenou, nutno jenom srazit jediným úderem do prachu. A to byl i případ starého Řecka. Netrvalo dlouho a Řecko si podrobila Makedonie. A po ní to byl Řím a po něm.... vždyť historie se pořád opakuje. Dokola. A demokracie a totalita? V celé historii lidstva se střídala a střídá, a pokud budeme věřit starověkému historikovi Polybiovi, který žil na přelomu 2. a 3. století před naším letopočtem a měl možnost vidět a vnímat historii starého Řecka a později i Říma, kterému sloužil, přímo před svýma očima, tak vývoj světa se bude i v budoucnu ubýrat naučeným schématem, který platil už v té době v Řecku a dle dosavadních zkušeností platí a bude platit i v budoucnu, i když na jiné společenské úrovni.

Polybiovy hlavní téze jsou následující – jako základ berme absolutní totalitu jedince typu stalinismu, která se postupně začne drolit v menší a méně výraznou totalitu, až obvykle revolučními změnami se přetaví ve společnost demokratickou. Ale vlivem doby, času a lidí se i demokratická společnost vyvíjí - moc vůdců státu oslabuje stále víc, až se to v konečném důsledku projeví v jejich neschopnosti a nekompetentnosti vést stát, národ či jenom menší okruh své působnosti, a taky nemožnosti díky příliš demokratickým zásadám plnit roli vůdce, a ve státě dojde k anarchii. A když anarchie nabyde nebývalých rozměrů, kde bují kriminalita všeho druhu, od násilné přes ekonomickou, a lidé ekonomicky i morálně trpí, národy zatouží po vládě pevné ruky a podobně, jak tomu bylo v Německu v roce 1933, vyberou ze svého středu člověka, který se stane jejich diktátorem s absolutistickými pravomocemi. A historie se opakuje a opakuje, pořád dokola.

Když se podíváme na mapu světa, zjistíme, že jak kdysi na malém prostoru starého Řecka, i dnes existují ve světě sociální společnosti všech typů od těch plně autokratických až po režimy demokratické, z nichž některé se už blíží ke svému zániku, jak množství sluncí ve vesmíru, formou anarchie ve státě.

Jistě si musíme položit otázku, kam v současné době směřujeme my? Kolik ještě chybí tomu našemu Slunci, než vybuchne v předsmrtné křeči a spálí planety kolem sebe? Občany naší společnosti můžeme bez velké nadsázky přirovnat k Délskému spolku v pátém století před naším letopočtem. Jaký bude další vývoj toho spolku, který si říká Evropská unie? Autokratický, nebo demokratický? Bude nutné ustoupit ze svých demokratických zásad, abychom zachránili za tuto cenu svoji existenci? Vědomě tyto zásady porušovat do doby, než naše síla bude dostatečná k tomu, abychom je mohli prosazovat i mimo náš spolek? Nebo se jich

držet zuby-nehty a neustoupit ani o píd' v tom, čemu říkáme lidská práva, ani za cenu, že budeme za to trpět my a naši blízcí či potomci? Ale vždyť jsme se učili, že držet se jakékoli ideologie za každou cenu se přece mění v dogmatismus. A každá taková změna ideologie v dogmu znehodnocuje to, co se v prvopočátcích ideologie jevilo jako obrovský skok lidstva vpřed.

V křesťanské ideologii najdeme výrok Ježíše, že kdo do tebe kamenem, ty do něj chlebem. Je to ale možné vzít za bernou minci ve společnosti, kde vítězí ten, kdo je schopen použít hrubou sílu?

Jak nás historie opakovaně přesvědčila, v konečných fázích vývoje států to byla právě hrubá síla většinou primitivních národů, která porazila přejemné demokratické systémy našich předků u nás nebo i daleko za hranicemi našeho kontinentu. Bohužel, opičí geny, kde příslušníci svého druhu bez špetky výčitek svědomí vraždí příslušníky i vlastního opičího druhu, v nás nevymřely. A v tom tkví tragédie celého lidstva. A tak jak je to s historií, je to i s námi. Vývoj lidstva se opakuje. Na jiné úrovni a s jinými zbraněmi než tomu bylo před tisíci lety, ale opakuje. A za tímto faktem musí stát každý, kdo má jenom trochu schopnost pochopit dějiny a jejich vývoj.

Pravdu měl muž, kterého jsem náhodou slyšel v zástupu jiných lidí a který se vyjádřil, že každý politik by měl mít povinně státnici z historie. Ale ne suché letopočty, ale schopnost pochopit historii a její souvislosti. Jenom pak by měl být připuštěn do vrcholné politiky. A v žádném případě by tam neměli být ti, kteří získají větší počet hlasů od voličů především díky svým řečnickým schopnostem. Ano, řečnictví bylo důležitou součástí života i Athénanů v období jejich demokracie. A kam dospěli svým tlacháním na veřejnosti? K porážce, likvidaci své demokracie a nastolení cizáckého režimu, protože v té době bylo možné označit za cizáky právě Makedonce.

Takže závěr tohoto pojednání je zřejmý - historie se pořád opakuje. Tohle je zákon a ten není možné změnit. Jenom si z historie musíme, především naši představitele, které se snažíme si demokraticky zvolit, vzít ponaučení. A to málokdo z nich u nás či v tom našem, zatím snad ještě demokratickém (ne anarchistickém) světě dnes dokáže.

srpen 2016

**„Najít míru, klid v duši, umět se odreagovat a nevyhořet,
i to je jedno z umění medicíny.“**

ROZHOVOR – LADISLAV PECHÁČEK

Když jsem požádal pana doktora Ladislava Pecháčka o rozhovor, souhlasil, ale měl podmínku, abych mu kladl otázky, které ještě nikdy nedostal. Nevím, jestli se mi to podařilo, nechť to posoudí zpovídaný (a pochopitelně i Vy čtenáři), ale zcela bezpečně vím, že představovat osobnost Ladislava Pecháčka je nošením dříví do lesa. Jeho filmy o „básnících“ (nakonec v kinech jde právě již šesté pokračování) jsou všeobecně známé a hlášky z nich zlidověly.



A i jeho knihy, podle kterých byly natočeny další filmy (např. Dobří holubi se vracejí) jsou čtenářské obci dostatečně známé. Mám rád všechny jeho knihy, nakonec z povídkové knížky „Sladkokyselé povídky“ budu citovat, stejně jako z dalších knížek, o kterých jsem už v časopise Kobra psal v minulosti („Osvobozené kino Mír“ - 9/2003, „Hořká čokoláda“ - 1/2014).

A tak jsem se jako mladší kolega, studoval jsem na hradecké lékařské fakultě (sice zubařinu, zatímco Pecháček všeobecnou větev) sice o pár pátků později, pustil do rozhovoru.

- Bojíte se zubaře? Ptám se proto, že ve vašich knihách se zubaři prakticky nevyskytují?

Ani ne. Mám známou zubní lékařku, patří mezi přátele, léta k ní chodím, pravda je, že se zuby nemám problémy, teprve loni, v pětasedmdesáti letech, jsem přišel o první zub – osmičku vlevo nahoře. Přinesl jsem ho ukázat ženě (první zoubek), ta ho vyhodila, málem jsem to oplakal. Zubaři se v mých knížkách nevyskytují možná proto, že je to takové superpraktické povolání, o němž toho moc nevím ani jako lékař ani jako pacient.

- V knize „Osvobozené kino Mír“ vzpomínáte na cvičiště Plachta.

Hradečákům nemusím představovat, taky jsem měl jako absolvent vojenské katedry tu čest, ale ... jak vy jste se dostal k vojákům, potažmo vojenské medicíně?

Před maturitou přišel do školy verbíř, doprovázený studentem ve slušivé uniformě. Vylíčil výhody vojenského studia (prakticky všechno zadarmo až do posledních trenýrek), rodiče neměli peněz nazbyt, zdálo se mi to výhodné. Kromě toho se mi dostaly do ruky tři knihy: *T. Allan – S. Gordon: Skalpel a meč*, o kanadském vojenském lékaři jménem Norman Bethune. *Axel Munthe: Kniha o životě a smrti*. (Munthe byl lékařem v Paříži v období Charcotovy éry a chodil na jeho přednášky do slavné nemocnice Salpêtrière, ve druhé polovině života žil na Capri, kde postavil nahoře na Anacapri nad mořem nádherný barák - vilu San Michele, byli jsme se tam se ženou podívat, a v Neapoli pomáhal jako dobrovolník likvidovat epidemii cholery.) A třetí kniha: *Albert Schweitzer: Lidé v pralese*. (Slavný lékař, protestantský teolog, varhaník a nositel Nobelovy ceny vypráví o tom, jak v Africe v Lambaréne vybudoval domorodou nemocnici.) Každou z těchto knih jsem přečetl za noc a zachtělo se mi studovat medicínu, protože jsem nabyl dojmu, že je to veliké dobrodružství i zábava současně. A to se mi stalo v sedmnácti letech. Mimo to – zvenčí každá armáda vypadá jinak. Nedávno jsme se o tom bavili s kolegou, který po emigraci pracoval ve Švýcarsku a na penzi žije ve Francii v Provence. Při růžovém víně a v zapadajícím slunci jsme hledali odpověď na otázku, proč jsme tam odtud hned po prvním semestru nezdrhli. A odpověděli jsme si, že když už jsme se tam dostali, najednou začalo jít o prestiž. Ještě přidám takový paradox: v roce 1958 jsem byl přijat ke studiu na Vojenskou lékařskou akademii a v roce 1964 jsem promoval na Lékařskou fakultu Karlovy univerzity a při tom jsem byl pořád voják a během těch šesti let jsem se z Hradce ani nehnul. Mimochodem – Na Plachtě je teď vkusné sídliště s báječnou restaurací.

- Jak vypadal Hradec Králové v dobách Vašich studií?

Hradec byl útulné, přehledné a krásné město, kde se dobře studovalo. Mám na Hradec hezké vzpomínky, když tam přijedu, přepadá mě nostalgie a vzpomínám hlavně na to dobré, co mě tam potkalo. Ale to už patří k lidské přirozenosti vytěšňovat nepříjemné zážitky, jinak by k prvním sebevraždám docházelo už v mateřské školce.

- Jak jste sekal latinu? A kolikrát jste dělal „anču“? Tím myslím, jaký jste byl student?

Byl jsem dobrý student, nebyly se mnou potíže; široké spektrum známek –

od anatomie za tři po patologii za jedna, v klinických ročnících pak spíše nadprůměrný. Měl jsem spoustu zájmů, dodnes se divím, že jsem stačil vystudovat medicínu.

- Cítíte se „Východočechem“ nebo kosmopolitou? Dokázal byste žít někde jinde než v okolí Kunětické hory? Případně kde?

Hned po válce jsme se s rodiči přestěhovali z Litomyšle do Litoměřic, později do Křešic u Litoměřic, tedy do bývalých Sudet, kde po odsunu Němců chyběli státní zaměstnanci a kam byl tatínek přeložen. Protože jsem ta šťastná klukovská léta prožil na břehu Labe, kde se začíná vzdouvat České středohoří, považuju se za severočecha a místo, kde jsem vyrostl, za nejhezčí na světě. V Pardubicích se mi ovšem na stará kolena žije báječně.

- Proč se tolik lékařů utíká skrýt do oblasti kultury? A jak to bylo s Vámi, proč jste vlastně začal psát?

Na tuhle otázku nemám odpověď a nerad na ni odpovídám. Pokud jsem na ni někdy odpověděl, obvykle jsem si vymýšlel, abych tazatele uspokojil. Možná proto, že jsem tvůrčí povaha a od dětství velký čtenář, který se v jisté době začal mylně domnívat, že autor je důležitější než jeho hrdina. Ale určitě vím, že to nebylo pro peníze. Ještě bych dodal, že v kultuře a v umění se „neskryjete“, vždycky vám nějaký závistivý nýmand rád připomene, že to vlastně děláte úplně blbě.

- Jak moc je jiné myšlení lékaře a úředníka? A inspirovala Vás víc medicína, myslím literárně, nebo razítka v kanceláři?

Jako lékař jsem z duše nenáviděl úředničinu a všechny úkony s ní spojené. Ironií osudu jsem jako úředník skončil, byv po roce osmdesát devět jako bezúhonný „vytažen“ do funkce. Ale každá práce je poučná. Dostal jsem k vyřízení lejtstro, byl jsem s tím hotov do druhého dne, přišla za mnou sekretářka a povídá: „Pane doktore, takhle by to nešlo, vy pracujete moc rychle.“ A vysvětlila mi zásady úřednické profese. Tak jsem začal ty papíry různě třídit a silážovat a časem jsem zjistil, že na některé se dá bez výčitek svědomí i zapomenout. Některým ministerským textům jsem vůbec nerozuměl ani po několikerém přečtení a musel jsem si text podtrhat a rozebrat na větné členy. Taky jsem si obohatil slovník. V kritických letech jsem koordinoval na chrudimském okrese privatizaci zdravotnictví a myslím, že jsme ji zvládli dobře, protože dodnes funguje. Ale podstatou té funkce bylo, že jsem pořád po někom chtěl peníze a někdo další je zase chtěl po mně. Ona je to vlastně náplň politiky, což byl také důvod, proč jsem do ní nevstoupil, i když některé strany měly zájem. Ve volební

kampani také musí kandidát leccos spolknout, slibovat a lichotit i té části voličstva, které se říká většina, a to nemám zapotřebí.

- Toužíte měnit běh věcí? A dá se měnit svět k lepšímu právě literaturou? (viz povídka „Psychoterapie.“)

Vy mě chytáte za slova. Člověk něco plácne a někdo mu to pětáriceti letech připomene. Nezapomeňte, že jde o dialog, o věty, jimiž promlouvají jednotlivé postavy, které si často začnou žít svým životem a autor už za ně pak vůbec nezodpovídá. A běh věcí měnit netoužím, nikdy jsem netoužil a nevěřím, že literatura může měnit svět k lepšímu. To už by tady byl dávno ráj.

- Myslíte si stále, že je 45 let pitomej věk, kdy máte všechno za sebou a na to, co vás čeká, radši nemyslet? (Viz povídka „Psychoterapie.“)

To jsem si myslel v pětáctýřiceti, hranici jsem pak každý rok posunoval. Dneska bych tu pětáctýřicítku nahradil sedmdesátkou. Po sedmdesátce jsem začal zjišťovat, že už jsem fakt starej.

To poznáte nejlíp, když potkáte známého (známou), s kterým (kterou) jste se nějakou dobu neviděli, a on (ona), se vás zeptá, jak to děláte, že vypadáte pořád stejně. To je neklamné znamení, že je to definitivně v Slušně řečeno, že teď už to bude jen horší.

- Jaké nosíváte nejraději kalhoty? (viz povídka „Judo.“)

Někdy koncem šedesátých let minulého století jsem měl v Chomutově pacienta, byl to krejčí, po obrně, špatně se pohyboval, pobíral plný invalidní důchod a přivydělával si tím, že šil doma kalhoty za stovku. Byl to mistr nad mistry. Džíny se tenkrát daly koupit jen v tuzexu, přinesl jsem si látku, pan mistr mi vzal míru a druhý den jsem měl takový gatě, že holky čuměly. Tenkrát zrovna přišly do módy tak vypasovaný kalhoty, že se v nich málem nedalo ani sednout. Vždycky jsem ho prosil, ať mi je stříhne trochu volnější, že lezu za službu padesátkrát do sanitky a ze sanitky a taky kvůli pohodlí, ale on říkal. „Viděl jste ty zpěváky v televizi? Jaký mají kalhoty? Já jsem kvalitní řemeslník, pane, já nešiju žádný plandáky. Vy mi taky nepředepisujete léky, který vyšly z módy.“ Ušil mi tenkrát troje nádherný kalhoty, látka byla kvalitní, vydržely několik let. Když jsem pak přibral, naštěstí se změnila i móda. Vlastně jste mi teď připomněl, proč se do té povídky vloudila zmínka o kalhotách, která není ani dějotvorná ani nějak výrazně charakterotvorná ani jinak důležitá. Záhada objasněna. Tak to v literatuře bývá.

- Věříte na testy IQ? Cituji: „Jak to může být pro blbý, když se tím dá zjistit, jestli je někdo geniální?“ (viz povídka „Oskarův den.“)

S IQ testy údajně přišla americká armáda, která je začala používat u branců, když potřebovala měřítko, pomocí kterého by zjistila, na co se kdo hodí. Stvořili dotazník, vymysleli úkoly, přiřadili k nim bodový systém, obdrželi nějaké statistické údaje, a ti hoši uprostřed, kteří měli sto bodů, byli prohlášeni za průměr. Matematicky to tedy měl být spíše medián, ale to už je jedno. Je to prostě velmi hrubý údaj, který rozhoduje o diagnóze zejména v těch nižších polohách, tedy v kategoriích blbý, blbější, nejblbější. V normálních hodnotách k němu přistupuje ještě tzv. sociální inteligence, která je dneska mnohdy důležitější než prostý IQ. V poslední době, při stále větším důrazu na tzv. měkké dovednosti, se tak komunikativní „piarista“ může jevit chytřejším než mlčenlivý genius.

- Máte raději mléčnou nebo hořkou čokoládu? (viz kniha „Hořká čokoláda.“)

Hořkou, stejně jako pivo. Dovolte, abych se citoval: *Hořká čokoláda Rilke s vysokým podílem kakaá obsahuje antioxidanty, odstraňuje problémy s nadváhou, upravuje stolici a přispívá k dlouhověkosti. Selektivně chrání před úzkostí a depresí a působí jako afrodiziakum. Při pravidelném příjmu stačí 2 dílky denně.*

- Žasnete často nad lidskou hloupostí? (viz „Hořká čokoláda“ - povídka „Jako zabít Ptáčka“, výborná parodie na dnešní „rychlakvašky šoubysnyso“. Dovolím si jen krátce odcitovat: viz str. 81- „Při každém poslechu těch písní – a tomu se dneska nevyhnete – znovu a znovu žasnu nad lidskou hloupostí.“)

Často si říkám, že některé ty hudební skupiny, které začaly hrát v garáži, mohly v té garáži klidně zůstat. Vadí mi zejména pitomoučké texty a velmi nedbalá, tzv. pražská výslovnost se širokými vokály. Někdy se ty opusy nedají poslouchat, a kdybych tak činil, což nedělám, bojím se, že bych mohl bych skončit stejně jako můj hrdina doktor hudby pan Schulze. Ale třeba je to jen názor storomilce, který už nerozumí mládí. (Mládí možná už nerozumím, ale o muzice něco vím.)

- Jak se cítíte v dnešní době? A co členství v nějakých literárních organizacích? (viz „Hořká čokoláda“ - str.151: „A vy jste členem Obce, pane doktore? Zjišťovala./ Přestal jsem tam chodit. Pořád se jednalo, a nikdy jsem nechápal o čem. Netoužím po žádném členství. Jak zaslechnu slovo „Usnesení“ dělá se mi šoufl. Konec/ A PEN-klub?/

To je totéž přes kopírák.“

V té povídce *Labutí píseň bez not* z knihy Hořká čokoláda jsem se vyzpovídal. V minulém režimu jsem byl krátce členem Svazu spisovatelů, což se po vydání tří knížek stalo skoro každému autorovi, a to mi stačilo. Byl to ideový svaz, potkal jsem se tam s lidmi, s nimiž jsem se později už nikdy nepotkal, ačkoli bych třeba i rád, i s lidmi, které bych už nikdy potkat nechtěl. Byla to velká zkušenost. Ale žádný z těch spolků nechápu, podstatu mají pořád stejnou. V jejich čele obvykle stanou ti, kteří mají potřebu svolávat, sdružovat se, organizovat a mít vliv. Takoví lidé jsou zapotřebí, jenomže podmínkou tvorby je individualismus a samota. Takže citace v otázce pořád platí: Jak zaslechnu slovo *usnesení*, dělá se mi šoufl.

- Spěje společnost ke kolektivní degeneraci? (opět viz „Hořká čokoláda“)

Myslím, že už tam skoro jsme. Já se toho vrcholu (dna) naštěstí nedožiju, ale myslím, že bůh, když se na to dívá, hořce lituje, že dostal tenkrát ten nápad obdařit jednoho z tvorů živočišné říše rozumem, a že by nejspíš podruhé neudělal stejnou chybu.

- Bojíte se Alzheimerera? (Viz „Hořká čokoláda“ povídka „Diamantová svatba.“)

Já nevím. Připadá vám ten Josef nešťastný? Mně ani ne. Bojím se jen, že bych byl na obtíž. Že by mě museli hlídat, abych nepouštěl plyn, zavíral vodu, chodil na záchod na to správné místo, nekouřil pod peřinou, nezakládal ohýnky, nebyl vulgární, nedělal ostudu, zapínal si poklopec a neztrácel se. Bojím se, že bych nepoznával své bližní, že bych nakonec zůstal na světě úplně sám, nevěděl bych, kdo jsem a bylo by mi to jedno. Je to neradostné pomýšlení a dokud je to ještě možné, dá se vyklouznout humorem. Naštěstí existuje množství „interkurentních“ chorob, které člověka včas vysvobodí. Neboť, jak napsal Rilke, *Velká se smrt a my jsme její radostný hlas*.

- Jsou lékaři poznamenáni svým „řemeslem“? (Viz „Sladkokyselé povídky.“)

Každý člověk je poznamenán svou prací. Na povolání lékaře je nejtěžší ta tíha cizích osudů, s níž odcházíte domů, večer s ní usínáte a ráno se probouzíte. Věčné pochyby, vědomí vlastní nedokonalosti a v čase omezeného vědeckého poznání (co je *lege artis* a co už ne). Nezbytná permanentní sympatie s pacientem, někdy i s takovým, který o to nestojí, o empatii nemluvě. Najít míru, klid v duši, umět se odreagovat a nevyhořet, i

to je jedno z umění medicíny.

- Co máte společného s Berkou? Často jej citujete a tak mě napadá ... nepíšete tak trochu o sobě? (Viz „Hořká čokoláda“ - str. 181 „Ve své poslední práci Berka překvapivě prokázal výjimečný smysl pro hořký humor, brilantní dialog i sympatickou sebeironii; bohužel už se můžeme pouze domýšlet, jak by se autorsky dále vyvíjel a kam by jako prozatér směřoval.“) Myslím si, že lépe bych Vás a Vaši tvorbu nedokázal charakterizovat. Jste to vy?

Berka? Ja, das bin ich.

- Další otázka souvisí s tou předchozí. Myslíte si stále, že „Medicína je veselá věda o smutných věcech?“

Medicína je stále veselou vědou, jen „ty věci“ jsou pořád smutnější.

- Chtěl byste být ministrem zdravotnictví? Co byste udělal jako první v nové funkci? Nebo byste si raději vybral jiný resort? Třeba bez portfeje?

Přemýšlím, jak musí být člověk zoufalý, aby se chtěl stát ministrem.

- Nechtěl jsem se ptát na „Básníky“, ale nedá mi to, abych se přece jen nezeptal: „Ten nervus fibuláris, to jste opravdu přerízl vy?“ Nakonec i já měl na studiích svůj „fibuláris“, který se se mnou táhnul celé studium.

Fibularis jsem nepřerízl, ta příhoda se stala, ale ne mně. Tenkrát jsem se té formalínové mrtvole zrovna hrabal ve hrudníku, aktuálně mi tedy hrozil spíše nějaký nervus splanchnicus major nebo minor. Stalo se to kolegovi, dodnes si pamatuju, kterému. Pokoušel se z toho vyklouznout tak, že když se asistent nedíval, přeložil ty přeríznuté konce nervu přes sebe a užmoulal je jako jako provázek. Určitou dobu to fungovalo, ale pak se na podvod přišlo; jakmile se na nerv „brnklo“, povolil.

- Mimochodem nejraději mám druhý díl, Šafránek na studiích. My jsme neměli „Mirečka“, ale studenty z Libye. Je Mireček psán podle reálné postavy nebo je to fabulace?

Tenkrát se tam takový hoch mezi civilními posluchači vyskytoval, myslím, že se skutečně jmenoval Numira, odkud byl se nepamatuju, ale vyprávělo se o něm, že jedné studentce ukousl bradavku. Jestli to byla pravda, nevím. Mezi vojenskými posluchači byl zase populární Kim ze severní Koreje. Já jsem ho zastihl už na odchodu, byl o čtyři nebo pět ročníků přede mnou, ale

historiky o něm se tradovaly ještě několik let. (Pozn. pro mladší: Korejská válka trvala od roku 1950 do roku 1953 a končila příměřím na demarkační linii na 38. rovnoběžce, toto provizorium trvá dodnes. Československá armáda, kromě jiných, se stala součástí mírového sboru OSN, který na té osmaťicáté rovnoběžce bděl nad dodržováním příměří.) Ale zpátky ke Kimovi, relata refero. Údajně sloužil v osobní stráži Kim Ir Sena, a odměnou za věrné služby mu bylo studium na Vojenské lékařské akademii V Hradci Králové. Mohl promovat tak někdy kolem roku 1959. Starší kolegové ho líčili jako mlčenlivého, který si nikoho moc nepouštěl k tělu ani k duši, měl velmi zvláštní smysl pro humor (spíše neměl žádný) a nebylo radno se s ním dostat do konfliktu, protože výborně střílel a ovládal několik asijských bojových sportů.

- A jsou šestí „básníci“ už opravdu poslední? Nebo spíše „nikdy neříkej nikdy?“

Nejspíš poslední. Teď to tam vypadá na šťastné manželství a z toho biograf neupletete, to je pěkné pro ty dva uvnitř, ale zvenku je to nuda. Ale ještě se vrátím k tomu Mirečkovi, který se stal tak populárním. Když jsem předloni začal psát scénář k šestým Básníkům (pod krycím názvem Pyridoxin – to je vitamin B6 - jako Básníci šestka), napadla mě taková pitomost. Stvořil jsem mediální zprávu, kterou jsem poslal mailem režisérovi a producentovi. Zněla takto: *Dnes v ranních hodinách byla na Hlavním nádraží v Praze zadržena skupina devatenácti cizinců ze střední Afriky. Osmnáct migrantů si přeje pokračovat do Německa, jeden požádal o azyl v České republice. Mluví lámanou češtinou, prokazuje se diplomem Karlovy univerzity a tvrdí, že se jmenuje Mireček.* Asi minutu tomu věřili.

- Kdesi jsem četl, snad ve Vieweghových „Andělech všedního dne“, o tom, že by člověk měl mít pocit, že za život naplnil stodoly. Máte ten pocit? A jaké další stodoly ještě chystáte zaplnit?

Já jsem skromnější. Neplním stodoly a netoužím po tom, jakkoli je mi jasné, že jde o metaforu. Bude mi stačit vědomí, že jsem pár lidem pomohl, několika dobře poradil a mnoha neublížil.

- Máte čas číst knihy? Nebo si raději nějakou napíšete sám? Co nebo kdo vás v literatuře zaujal v poslední době?

Beletrii už několik let nečtu, příběhy jsou vypotřebované; příliš vnímám „řemeslo“, jak autor píše, jaké používá figle, přímá, nepřímá řeč, osoba, časy, jak se mu to daří nebo nedaří... V autorské poznámce k poslední knížce jsem napsal, že literatura se čím dál víc stává utilitární disciplinou,

kteřá slouží jako podklad k vizuálním formám sdělení (film, televize, počítač). Ale rád bych se mýlil. Myslím, že budoucnost má poezie – asi jen pro úzký okruh vyznavačů, prakticky jen pro ty, kteří ji píší, a vidím zde analogii se soudobou hudbou a výtvarným uměním. V poslední době jsem přečetl Dějiny umění od Paula Johnsona, Dějiny 20. století od téhož autora a Střet civilizací od Samuela P. Huntingtona. Ke všem těm třem knihám se vracím, ta poslední mi pomohla porozumět současnému světu a zejména migrační krizi. Není to veselé čtení.

- Doufám, že jsem Vás svými otázkami neunavil a aspoň jedna z nich byla taková, že jste na ni dosud neodpovídal, ale dovolte ještě jednu na závěr: Existuje otázka, na kterou byste rád odpověděl, ale nikdo vám ji ještě nepoložil? Jestli ano, položte si ji, prosím, na závěr našeho rozhovoru.

Tak dobře.

Otázka: A co jinak?

Odpověď: Dík, zatím to ujde.

Vážený pane doktore, kolego, děkuji za rozhovor a přeji Vám, ať Vám ještě hodně dlouho „chutná život“!

Václav

Dana BERANOVÁ : U RENTGENU

U rentgenu si navlékám
s bílou i jednu roli,
že věda v rukách člověka
jen pomáhá, ne bolí.

Když muž se svlékne z obleku
a žena z kupy šperků
oběma bývá do breku
že smrtka je má v merku.

Tak rychle všichni na scénu
rozbít budík co tiká.
Čím tohle asi překlenu,
když vím, jak nemoc vzniká?

Veronika BORKOVÁ

OBYČEJNÁ ZKOUŠKA OBYČEJNÉHO MEDIKA

Pátek 3. 1.

Za pět dní mám svoji první zkoušku na vysoké škole. Je konkrétně z chemie. Každý, koho jsem se ptala, mi tvrdil, že se na ni stačí učit tak pět dní a z toho mi prý zbydou ještě celé dva dny na prokrastinování u úklidu skříně či mytí okna. Já bláhová všem těm radám uctivě naslouchám a poprvé otevírám skripta až dnes.

Předmluvu a obsah zdárně přeskakuji...a hned jsem na dvacáté straně. Zatím jsem se sebou spokojena. Za odměnu si jdu uvařit kafe a dívám se na jeden díl seriálu. Po hodinovém odpočinku znovu беру skripta do rukou a téměř okamžitě je mi jasné, že to nebude tak snadné. Vzorečky mi spíše připomínají abstraktní malířské umění postrádající jakoukoliv logiku. Toto že máme umět nakreslit a popsat? V mírném zoufalství sahám po telefonu a vytáčím číslo své spolužačky.

“Tohle přece po nás nikdo nemůže chtít! Opravdu by mě zajímalo, kdy lékař ve své praxi použije vzoreček dichlordifenyiltrichlorethanu.”

“Snad jen tehdy, kdyby se ho na to zeptali v Chcete být milionářem,” dostává se mi odpovědi.

Od této chvíle vím, že nikdy nechci jít do žádné vědomostní soutěže.

Sobota 4. 1.

Dneska plánuju projít třicet otázek. Jdu spát ve tři ráno a otázek jsem stihla jen deset. Asi budu muset změnit taktiku.

Neděle 5. 1.

Ráno místo biflování přepracovávám učební plán a na svůj imaginární list kladů a záporů si připisuji další negativní vlastnost – špatný plánovač. Večer mě přepadá další vlna zoufalství. S takovým tempem to přece do čtvrtka nikdy nemůžu stihnout. Začínám nadávat na své kamarády, kteří mi tvrdili něco o pěti dnech učení, a slibuju si do budoucna, že budu více prozíravější a že se už nikdy nebudu těch jejich přihlouplých rad držet.

Pondělí 6. 1.

Mamka chce, abych si jela koupit své první zkouškové šaty. Nejprve nátlaku odolávám, nicméně o několik chvil později už sedím v autě a vypadá to, že je rozhodnuto. Jede se nakupovat. V nákupním centru jdeme hned do prvního obchodu. Přestože tam žádné šaty neodpovídají mé představě, mamka mě neustále zásobuje dalšími a dalšími kusy.

Nedá se nic dělat, otevírám učebnici ve zkušební kabině. Musím se přiznat, že doby, kdy mi tato kniha připomínala beletristické čtení, jsou nenávratně pryč. V současnosti v ní spíše vidím tlustou čarodějnickou knihu plnou nenačitelných zaříkávadel. Po pěti hodinách se konečně dostávám domů. Oproti jiným byl našťástí tento módní hon úspěšný.

Koupila jsme si elegantní fialové šaty.

Úterý 7. 1.

Uvažuji, jak se mohla ze zkoušky vyvléct. Kdybych tak znala nějakého doktora, který by mi takříkajíc “hodil marod”. Jenže žádného takového známého nemám. Jediný člověk v dalekém širokém a hlubokém okolí, který má co do činění s lékařskými vědami, jsem já sama. A logickou úvahou docházím k tomu, že já si neschopenku sama napsat asi nemůžu.

Večer se nestíhám umýt – není čas.

Středa 8. 1.

V hlavě mám naprostý guláš. Všechno se mi plete dohromady a mám pocit, že těch pět dní učení mě spíš zmátlo, než aby mi danou problematiku přiblížilo. Večer během svého brečícího výstupu prosím mamku, aby mě zítra do té školy nepouštěla. Nadávám na učení obecně, na celou medicínu a nechápu, jak jsem se k něčemu takovému mohla upsat. Navrhuju, že bych šla dělat uklízečku - ta alespoň nemá takové nervy.

Čtvrtek 9. 1.

Den D. Ráno vstávám a s hrůzou se dívám po pěti dnech do zrcadla.

Musím přiznat, že nedostatek spánku a péče o tělo se na mě projevil.

Maštěnka z vlasů týden nemytých by se klidně mohla použít v kuchyni místo oleje na smažení; nevytrhané obočí mi zase připomíná portrét Brežněva. Alespoň pupínky a mastnou pleť se tedy snažím zakrýt make-upem maskérů filmových hvězd. Když pomohl celebritám, musí zákonitě pomoci i mně. Bohužel make-upu je v tubě tak žalostně málo, že stačí pokrýt pouze půlku obličeje. Výsledek je tedy takový, že kruhmám pouze pod jedním okem. Šaty mám sice nové, ale nemyslím si, žeby celý dojem nějak zachránily. Ještě před týdnem jsem si myslela, že pokud budu u zkoušky úspěšná, bude to kvůli vědomostem. Tento závěr jsem v posledních dnech přehodnotila a doufala jsem, že mě zachrání alespoň vzhled. Teď jsem zjistila, že i v tomto jsem se pletla.

Na zkoušku jdu mezi prvníma. Značně pobledlá a s nejistou chůzí vstupuji do učebny. Trochu se bojím, aby si zkoušející nemyslel, že jsem opilá, ale vypadá, že ho můj stav nijak nevyvádí z míry. S mírným

třesem v ruce si vytahuji otázku a poté odcházím na potítko. Potítko je to doslova a do písmene, což brzy pociťuji i mé šaty, na kterých se začínají tvořit nevzhledné skvrny. Po asi deseti minutách jdu do horkého křesla. Cestou si všímám oněch tmavých potních fleků, které bohužel nezůstaly lokalizované pouze v podpaží, ale rozrostly se i na oblast břicha. Zezadu se našťestí nevidím, jen cítím onu zrádnou potní kapku, jak stéká po zádech. Fajn, takže vzhled to teda nezachrání určitě.

Se zkoušejícím slovně bojujeme asi půl hodiny, a přestože se zdá být bitva naprosto vyrovnaná a výsledek je tudíž nejistý, nakonec se přece jen raduji a předkládám index k podpisu. V záchvatu euforie třesuprofesorovou rukou poněkud razantněji, což se mu nezdá být mocpříjemné, ale na moji obranu zas musím říct, že přátelské potřesení původně.

Z učebny vycházím přesně v devět hodin celá zpocená, ale s úsměvem na tváři. Jak cestou míjím na stěnách všechny ty portréty slavných profesorů, docentů a doktorů, tak mám takový pocit, jakoby se mi klaněli, opěvovali moji chytrost, přátelsky mě plácali po ramenou auznale prikyvovali; jakoby si snad tajně přáli, aby jednou moje podobizna visela také na té bílé zdi.

A jaké pro mě plyne z těchto dnů ponaučení?

1. Nevěřit lidem, kteří říkají, že nějaká zkouška na medicíně je hračka
2. Nezmiňovat před rodiči, že chci být uklízečka – o prázdninách mi byla v tomto oboru najatá brigáda
3. Nebrat si na zkoušku nové šaty, u kterých si člověk není jistý, jestli jsou potuodolné.

Václav FRANC

KDYŽ ZUBAŘE (NA DOVOLENÉ) CHYTNE ZUB

Týden před odletem na řecký ostrov Korfu jsem zašel ke kolegovi, abych se ujistil, že můj chrup vydrží i desetidenní pobyt u moře. Můj spolužák mě ubezpečil, že můžu bez obav vycestovat a tak jsem nasedl do Boeingu 737, ačkoliv se v životě držím raději při zemi. Za pár hodin jsme začali s manželkou dýchat mořský vzduch. „Deset dní se nemusím nikomu dívat do hu... úst!“ liboval jsem si a při pohledu na prohýbající se švédské stoly jsem jako správný Čech ztrácel zábrany.

Po vydatné večeři jsem zvládl zmrzlinu. Nelíbilo se to obnaženým krčkům, nezabírá na ně ani pasta, kterou doporučuje devět z deseti zubařů, ale neberte si, když je toho tady kolem vás plno.

A pak jsme ulehli ke spánku. Těšil jsem se na východ slunce, moře, pláž. Usnul jsem okamžitě a... za pár minut jsem byl zase vzhůru. Přesně jako v učebnicích stomatologie: urputná bolest po ulehnutí. Nedokázal jsem lokalizovat, zda se jedná o horní nebo dolní molár (stoličku) vlevo, ale přál jsem si, aby to byl jen zlý sen. Vzal jsem si na pomoc tabletku analgetika. Nic nepomáhalo. Manželka pochrupávala, já chodil po pokoji, díval se z balkónu na moře a v duchu si říkal, že ač nerad, budu muset navázat „družbu“ s místním kolegou. Ani nevím jak, ale nad ránem mně zub přece jenom dovolil zamhouřit oko.

Ráno vypadalo nadějně. Ohmatával jsem tvář, opatrným nákusem jsem zkoušel, jestli se zoubek bude hlásit. Zdálo se, že i on po probdělé noci potřebuje posilující odpočinek. I snídani jsem zvládl bez potíží. Moře bylo příjemně teplé, slunce páliło, švédské stoly se prohýbaly, prostě all inclusive, česky řečeno „prase v žitě“. Na zub jsem zapomněl. Ještě ke všemu jsem si při plavání namohl krční páteř, a tak jsem večer před spaním, místo noci plné vášně, hledal vhodnou polohu pro spánek, otupen bílým vínem. Usnul jsem brzy, ale... destrukce zubního nervu pokračovala a já byl za chvíli opět vzhůru. Vpravo mě bolela krční páteř, vlevo, teď už jsem zub identifikoval, byla to horní šestka (26), začala vrtat, trhat, škubat, bolest se šířila do spánku a do čela. Zubu jsem se nemohl dotknout. Zkrátka pulpitis acuta jako vyšitá! Jenže jak ráda říká moje manželka, zubař bez nástrojů je neškodnej! Vzpomínal jsem na všechny babské rady, které jsem slyšával od pacientek, například co si tak strčit česnek do ucha?! Střídavě jsem ležel na zemi, tloukl hlavou o zeď a užíval si dovolené. Noc trvala celou věčnost! Neměl jsme ani párátka, takže jsem si okolí zubu léčil jodovým olejem (když došel alkohol), z menstruační vložky jsem uštíhl vatou a nacpal ji namočenou do jodového oleje kolem zubu. Nad ránem se ten neřád umoudřil a já usnul.

Druhý den zub pobolíval při každém ovadění, analgetika ignoroval. Já zase musel ignorovat švédské stoly, živit se kašovitou stravou a tekutinami. Zjistil jsem, že v hotelu není jediné párátka (předpokládali jsme, že několikahvězdičkový hotel bude mít párátka balená po jednom extra). Když jsme je začali shánět v krámku u pláže, místní pojali podezření, že chceme podpálit hotel. Párátka nevedli. Napadlo nás koupit sirky, tedy zápalky (kde je vám, SOLO Sušice, konec). Jenže jsme tvrdošíjně odmítali nabízený zapalovač, což vyvolalo podezření personálu. Nakonec našli sirky a my se modlili, aby do konce pobytu hotel nezačal hořet, protože bychom těžko vysvětlovali, kvůli čemu jsme sirky potřebovali. Navštívit řeckého kolegu, tak tolik odvahy jsem neměl. Zub pobolíval. Trpěl jsem a trpěl, v dlouhých nocích jsem si říkal, že to je trest od nějakého pacienta, kterému jsem

ublížil, že mě za to patronka zubařů svatá Apolena trestá, abych příště víc soucítil s těmi nešťastníky, kteří usedají na ono mučící křeslo, kterého se bojí víc než křesla elektrického.

Dovolená stála za houby. Kromě zubu a krční páteře nás na balkóně neustále obtěžovali komáři, na pláži zase sousedé z hotelu. Na pláži jsem se musel dívat na miss monokiny věkové kategorie nad 90 let. Manželka si při pohledu na onu dámu vzpomněla na starý vtíp, jak najdou starší ženu s prostřeleným levým kolenem. Chtěla spáchat sebevraždu a dala na radu kolegyně, přiložila si hlaveň pistole pod levý prs a prostřelila si koleno. Zub jsem nakonec udolal alkoholem, zmírňovala se i bolest, občas jsem se dokonce vyspal. Čím víc jsme se blížili k rodné hroudě, tím míň zub bolel. Když jsem vystoupil na brněnském letišti Tuřany z letadla a poklekl na zem, abych děkoval všem svatým, že jsem dovolenou, sice ne ve zdraví, ale nakonec přežil, zub už prakticky nebolel. Moje první cesta z letiště směřovala ke kolegovi do ordinace, kterého jsem touto historkou pobavil.

Přeji vám příjemnou dovolenou (bez bolesti, a to nejen zubů) a už se těším, jak budu v zimě nad fotografiemi líčit známým, jakou bezva dovolenou jsem prožil. Především se těším, až zase vydají naše CK (neplést s c. a k.) krásně barevné katalogy na novou sezónu, abych v nich mohl hledat překrásná místa naší planety, kde bych chtěl prožít nejbáječnější dny, kdy se nemusím pár dní nikomu dívat do dutiny ústní!

Zlata ZÁKOUTSKÁ **STRÍPKY ÚSMĚVNÉ I VÁŽNÉ** **aneb SESTRÍČKA VZPOMÍNÁ**

(Děj a doba - padesátá léta, místo - jedna blíže neurčená klinika.)

Nade dveřmi ambulance svítil červený ovál lampy s nápisem "NEVSTUPOVAT". Občas pronikl na chodbu tlumený zvuk hlasu, výkřik nebo cvaknutí nástroje. Charakteristický pach lysolu byl všude. Dveře se otevřely a šero chodby na okamžik roztal kužel jasného světla. Do ambulance vstupoval lékař. Časně ráno, 2 hodiny po půlnoci, se vepsaly do jeho očí. Skončil operaci, chvíli si zdříml a už znovu ho sestra volala telefonem dolů. Nepěkná noc a dlouhý den další služby má ještě před sebou. Naladil tvář do vlídnosti: "Tak copak se vám stalo, pane Kopecký?" "Pokopalo mě prase," zněla lakonická odpověď, která trochu zacukala koutky úst lékaře. Je ten chlap opilý nebo si ze mne dělá blázny? "Položte

se!" Lékař prohmatával nohy s mnoha podlitinami i záda s čerstvými modřinami. "Zavěste ho na rentgen!" , podával sestře žádanku. "Tak, pane Kopecký, máte zhmožděná dvě žebra a nalomenou bércovou kost," hovořil lékař s postiženým při obvazování hrudníku. "A teď mi povězte, jak se vám to stalo. Popral jste se s někým?" "Ne, teda ano, prase se na mne vrhlo a já nestačil uskočit. ten vepř vysloveně útočil. Přirazil mě ke zdi a chvíli trvalo než jsem ho přemohl. Lano bylo v dosahu, zachytil jsem mu smyčkou nohy a pak už to bylo dobrý, ale ta bolest mě přemohla. Přiběhl kamarád a pomohl mi." "?" "Já dělám na jatkách, mám dneska noční směnu." "Ach, ty noční," pomyslel si lékař, když sestra odvážela pacienta na lůžko, "všichni jsme vystaveni nějakému nebezpečí."

Dvouletá Marienka měla svůj domov v malé tatranské dědině. Od svého jednoho roku se léčila v sanatoriu v Hágách. Absolvovala dlouhou cestu sanitkou. Byla přijata na kliniku a aklimatizaci, předoperační přípravě a nakonec k operaci. Příprava a vyšetření byla velmi náročná pro dítě i lékaře. Na klinice jí byl odebrán lalok plíce. Její tvářičky byly stále zdravě červené, baculatá holčička klidná a trpělivá, byla téměř po třech měsících převezena sanitkou do svého, dosud neznámého, domova. Zdravý vzduch ve vysokých horách jí jistě půjde k duhu a nezbylo nám než doufat, že v početné rodině se jí dostane péče, kterou bude potřebovat. Buď zdráva, Marienko, dobrý život!

Ilona PLUHAŘOVÁ

PŘEVTELENÍ

Ráno se unaveně vleču k nemocnici. Po včerejší odpolední sloužím hned druhý den ranní a tuto kombinaci služeb snáším nejhůře. Už si aninepamatuji, kdy jsem měla naposledy volno. Nedá se však nic dělat. Kolegyně Stáňa se léčí se zlomenou nohou a Monika stále leží na chirurgii po operaci břicha. Ani dnes nezapomínám na svůj každodenní rituál a moje oči při vstupu do haly dětské kliniky pátrají po neznámé čarodějce v černém. Od té doby jsem tu záhadnou bytost znovu nezahlédla. Ani dnes nemám štěstí.

Vybíhám po známém schodišti ke vstupním dveřím. A najednou! Černá čarodějka! Vidím ji zcela jasně. Mihla se kolem, a než jsem se nadála, zmizela mi z dohledu.

„Kdo to byl?“ ptám se vzrušeně Marie, která stojí hned u dveří pokoje číslo jedna.

„Kdo?“ nechápe.

„No ta černá osoba.“

Marie se rozesmála.

„Černá osoba? Ty ji neznáš?“

Zakroutím hlavou.

„To je přece Hanka Hamrová, naše sestra. Ty ji fakt neznáš?“

Znovu zakroutím hlavou.

„Jednou jsem ji zahlédla z dálky, když měla nějaké to školení, ale bez toho jejího černého hábitu jsem ji nepoznala.“

„Pravda,“ zamyslí se Marie, „slouží většinou jen noční a mizí, když přijdu na směnu. Ustavičně spěchá. Ale je vzorná. Svou práci vždycky udělá.“

Jdu se převléct. Tak Hanka Hamrová, honí se mi hlavou. Odhalila jsem tajemnou záhadu. Nakonec jsem trochu zklamaná. Už ji nebudu vyhlížet, když půjdu do práce.

Avšak, záhada nezáhada, musím se soustředit na své povinnosti. Dnes to jde ztuha. Jsem strašně unavená.

„Máš pro mě schopnou sestru?!“ uhání Marie co chvíli vrchní sestru.

„Myslíš, že jsem kouzelník?“ vrčívá na Marii vrchní, „živá duše nechce dobrovolně sloužit na tak náročném oddělení, s ještě náročnější tebou, Marie!“

Sotva jsem vyšla ze šatny, staniční mi strká do ruky teploměry se známou větou: „Měření teploty je v nemocnici základ. Zjistíš při tom, co se všude děje, trkne tě spousta věcí, které jsou potřeba, a urovnáš si v hlavě, co dál.“

V každé buňce mého těla se usadil nepřekonatelný pocit, že mne dnes už něco trklo. Ani nevím, jestli do hlavy, do zad, nebo do jiných částí těla. Nohy mne bolí tak, že bych se nejraději plazila po břiše jako had. Když jsem se doplouhala na jedničku, začínám přemýšlet o tom, že zřejmě něco visí ve vzduchu, protože i všechny děti leží v postýlkách jako mrtvolky a do ničeho se jim nechce. U dětí po cytostatické léčbě by to bylo normální. Možná ještě u Veroniky. Ale ostatní? Na chodbě narážím na pana Ryšavého. Bílou čepičku má sesunutou na stranu a zívá na celé kolo. Při pohledu na tohoto muže se musím usmát. Každá maminka tady v bílém plášti a čepičce připomíná křehkou bytost. Sněhovou vločku či sasankový kvítek. Pan Ryšavý se však může hrdě rovnat se sněhovou koulí nebo přímo s hrmotnou lavinou, jež dost možná protrhne látku na jehobřiše.

„Dobrý den,“ pozdravím muže srdečně, „tak jak se daří?“

„Ještě jsem se tu pořádně nevyspal,“ krčí rameny Norinčin tatínek.

„Přes den je pořád něco. Léky, kapačky, vizita, vyšetření, výkony nebo

nějaké jídlo, pak uklízečky vytírají, x-krát denně si Nora měří teplotu, večer koupání a spousta dalších věcí. Člověk nemá ani chvíli klidu, aby si přečetl noviny. A v noci, to ani nemluví. Pořád tu něco zvoní,“ rozhazuje rukama mrzutě, „pípá, bliká, bzučí, hučí nebo vrže. A nedej bože, když se někomu udělá špatně. Tak je tu najednou šrumec a rachot jako na Václaváku v pravý poledne.“

To se dalo čekat, napadne mne v duchu, ale raději bych si jazyk ukousla, než aby mi něco takového vyklouzlo z pusy.

„Časem si na všechno zvyknete a už vám to ani nepříjde,“ snažím se tatínka povzbudit. Muž cosi zabručel a mizí v pokoji.

Když dorazila na oddělení paní učitelka, s nikým z dětí to ani nehnulo.

„Nikdo mě neběží přivítat?!“ stěžuje si nahlas. „Nikdo mi nechce vyprávět?“

Ale kromě pozdravu z nikoho nic kloudného nevypadne. Paní učitelka se chvíli pokouší získat zájem dětí, ale tentokrát přerušuje vyučování, sotva začalo. Nechává děti v postýlkách a neúnavně se snaží připoutat jejich pozornost: „Ráno pije krev nebo zlatavý nektar,“ dává dětem hádanku, „v poledne zmodrá po borůvkách a večer se přikryje kobercem ze sazí. Co je to?“

„Přece staniční Marie,“ procedí David na půl pusy a ztěžka se převalujena druhý bok. Paní učitelka zkoprněle zamžiká očima, sundá si brýle a zaskočeně se otáže: „Měla jsem na mysli oblohu. Jak jsi přišel na paní staniční sestru?“

„Jednoduše,“ odvěti David jako mistr světa, nadmíru nadšen z toho, jak paní učitelku vyvedl z míry. „Pije krev spoustě lidí,“ povídá nehorázně, „i vrchní sestra jednou říkala, že je s tím svým puntičkářstvím neodbytná jako pijavice. Hned po náběrech tu prudí s hrnkem čaje v ruce, aby jí náhodou něco neuteklo, a v poledne stejně zmodrá vzteky, protože ji prej každé otravuje s blbostma, a ona nic nestíhá. A sama říká, že večer je tak ulítaná, že klidně usne kdekoliv a na čemkoliv. Tak asi i na sazích,“ ukončuje David svůj nezvykle dlouhý proslov.

„Nesouhlasím s tebou,“ praví paní učitelka důrazně, „paní Marie není špatná, je nejlepší staniční sestrou v celé nemocnici.“

„Neřek sem, že je špatná!“ ohradil se David. „Řek sem jen, co to je. Vy ste se ptala!“

Davidova slova dostávají paní učitelku do rozpaků. Jeho rozumování však přináší i nečekané ovoce. Děti se probírají ze své netečnosti, smějí sena celé kolo a paní učitelka rychle rozdává papíry.

„Nakreslíme,“ říká tajemně, aby odpoutala pozornost od paní staniční sestry Marie, „jakým zvířetem byste každý z vás chtěl být, kdybychom si

mohli vybrat.“

Paní učitelka odhodlaně běhá z pokoje na pokoj a za chvíli svým zápallem pro věc nadchne děti, mne, primáře, doktorku Mráčkovou, později dokonce Marii i zapřísáhlé zapšklého doktora Černého. Lukášek namaloval sám sebe jako křečka.

„Chci si hrát se svým kamarádem Robinem,“ hlásí nadšeně na celé kolo.

Vašek s Milanem se ho snaží trumfnout: „My jsme klokani a spolu prohopsáme přes Austrálii.“

Borek dlouho váhá, rozhlíží se, až spatří plyšáka na Lukáškově posteli.

„Maluju slona!“ mocně se rozmáchne tužkou. „Zašlápne nemocnici a bude pokoj.“

„Propána!“ lekla se paní učitelka, „a kdepak se budou léčit všichni nemocní?“

„A kam budu chodit do práce?“ přisadí si staniční Marie.

„Tak zašlápne jen injekce a jehly na lumbálky,“ prohlásí nakonec Borek.

Petr zatoužil stát se lvem, aby získal jeho nepřemožitelnost.

„Stačí vypadat jako nejsilnější,“ rozumuje, „a pak má vystaráno. Žrádlo loví lvice a on si může ležet ve stínu a odpočívat.“

„A nenudil by se takový šikovný lev jako ty,“ poznamená paní učitelka, „kdyby se celý den jen povaloval?“

Petr o tom chvíli přemýšlí.

„Tak bych chtěl být lvem v cirkuse. Tam je pořád rušno a spousta legrace.“

Na to nemůže paní učitelka nic namítnout.

Lucinka se nakreslila jako kočička.

„To aby mě měl každý rád, hladil mě a hrál si se mnou.“

„Chci létat jako ptáček,“ prozpěvuje si Veronika, „hlavně abych se mohla rychle podívat za maminkou a za tatínkem, když se mi stýská. A taky proto, že ptáčci umí zpívat.“

Andrea se dlouho dívá z okna. Na jejím papíře se nakonec rozzáří nádherný barevný motýl.

„Lítá, jen když je super počasí,“ sděluje neochotně, „a na rozdíl od ostatních zvířat nic nemusí. Jen si pije nektar z kytek, užívá si života a volnosti.“

„Kraviny nemaluju,“ protestuje David odmítavě.

Když ale uviděl Andreina motýla, začíná kreslit druhého. Několikrát nenápadně dopajdal blízko k Andree a dává si záležet, aby byl jeho motýl tomu od Andrey co nejvíc podobný.

„Chytil se do mých pastí, neřád,“ jása Andrea za zavřenými dveřmi, „to je hustý! Já ho miluju!“

Paní učitelka obrázky postupně věší na nástěnku. Primář Polesný k nim přidává i svůj obrázek, sovu.

„Rád bych,“ zdůvodňuje své rozhodnutí, „abych se vždy dokázal moudře rozhodnout a na nočních se mi nechtělo spát.“

„Kdybych se stala rosničkou,“ chlubí se doktorka Mráčková svou kresbou, „ráno bych věděla, jaké bude počasí a jestli cestou do práce nezmoknu.“ Marie se hrdě přihnula s pichlavým komárem.

„Na sání krve nepotřebuje injekční stříkačku,“ rozplývá se, „a taky to od něj tolik nebolí.“

I Tonda s maminkou a Norinka s tatínkem přinesli své obrázky. Dvořákovi namalovali pilné včelky a Ryšaví veselé tuleně hrající si s míčem.

Malý Pepíček namaloval na papír jakýsi kulatý klikyhák.

„Yba! Yba!“ volá vesele a těší se ze zájmu ostatních.

Primář vezme chlapcovu ruku a po chlapsku mu s ní potřeše.

„Bravo, hochu! Ať jsi brzy zdravý jako ryba.“

„Cha cha!“ rozezní se oddělením, když doktor Černý přidává na nástěnku bizarně vyvedeného chlupatého pavouka.

„To abych měl víc rukou a nohou, když sloužím,“ pohodí rameny, „jen dvě ruce a nohy jsou podle mě málo.“

Třímám v rukou svoji kresbu a nemám odvahu ji přidat k ostatním. Namalovala jsem sebe také jako pavoučka. Ale takového, který přináší lidem štěstí. Jsem holka, a jak známo, pavoučí samičky často žerou pavoučí samečky. Aby si to ten mrzout špatně nevyložil. Už tak spolu moc nevycházíme. Napadlo mě, jestli to není nějaké znamení, jak bych se s Černým mohla vypořádat. Rychlý pohyb, chlamst, a je po Blackmanovi. Při představě, jak by mě asi tížil v žaludku, však od tohoto záměru dobrovolně upouštím. Jeho obvyklá kyselá nálada je asi nestravitelná.

Nikoho kromě mne našťestí spojení s černou vdovou nenapadlo a paní učitelka je se všemi obrázky velmi spokojená. Všichni z oddělení si dál prohlížejí obrázky a najednou se ozve malá

Lucinka: „Ale paní učitelko, ještě chybí váš obrázek!“

Paní učitelka Pádilová stydlivě kroutí hlavou.

„Já malovat nebudu, Lucinko, je to vaše nástěnka.“

Dívinka jí však nesmlouvavě podává čtvrtku.

„Musíte také malovat!“

„Prosím!“ volají všichni o překot.

Paní učitelka trochu váhá, ale pak začíná kreslit. Všichni s napětím sledují, co to může být.

„Nic mi to nepřipomíná,“ láme si hlavu Petr.

Ani když je kresba hotová, nikdo neví, co je to za zvíře.

„Snad chobotnice?“ hádá Lukášek.

„Ne, ne,“ kroutí hlavou paní učitelka.

„Vypadá to jako strom bez koruny,“ míní Borek po důkladném zkoumání obrázku.

„Kdo to uhodne,“ slibuje doktor Černý, „má u mě čokoládu.“

Primář se zaraduje.

„Já! Já to vím! A mám rád oříškovou!“

Záhadné zvíře zná i doktorka Mráčková, pozná ho i Marie, vím to i já. Z dětí na to však nikdo nemůže přijít.

„Je to vůbec opravdové zvíře?“ pochybuje Lukášek.

„Vzdáváme se!“ pronáší Petr za všechny, když se nikomu nedaří to divné zvíře odhalit.

„Je to nezmar,“ povídá primář.

„Nezmar?“ diví se David. „Nezmar je zvíře?“

„Jasně,“ zní primářova odpověď, „patří k žahavcům. Můžeš mu oddělit jakoukoliv část těla a vždycky mu znovu doroste. Teoreticky je nezničitelný.“

„Tak to je teda něco!“ vyhrkne Petr uznale.

„Paní učitelka zase vede 1:0.“

„A proč chcete být takovým divným zvířetem?“ zajímá se Vašek.

„Přece abych měla nekonečně mnoho síly a energie. Aby mi nikdy neubývaly.“

„Na to se nemusíte ani převtělovat, paní učitelko,“ šklebí se David, „jste nezničitelná jako zákon o zavedení povinný školní docházky, co sme se o něm učili.“

„A kdo vydal roku 1774 zákon o povinné školní docházce?“ vyzvídá paní učitelka se zájmem.

David se znovu potutelně zašklebí.

„Ňáká vaše praprateta Nezmarka. Jmenovala se jako naše staniční, ale protože byla císařovna a porád musela mít něco extra, tak jí říkali ještě Terézie.“

David nás všechny pobavil a nezmar paní učitelky zaujal místo uprostřed všech zvířat. Jeho energie jako kdyby se přelila do žil všem přítomným na oddělení.

„Kéž bychom mohli nezmarovu energii přidávat do kapaček,“ prohodí

Marie spokojeně, „z pozice císařovny bych to nařídila jako svůj první zákon.“

(Úryvek z knihy „Země bledulek.“)

**„Psaní mi nahrazuje mou terapeutickou občasnou
bezmocnost, protože jako autor mohu cokoliv.“**

ROZHOVOR - Jan CIMICKÝ



Knihy MUDr. Jana Cimického jsem četl již v 70. a 80. letech minulého století jako student. Bylo pro mě velkou poctou, když jsem pak kousek od něj seděl na jedné schůzi Obce spisovatelů. A docela nedávno jsme se setkali na Polabském knižním veletrhu v Lysé nad Labem. Neodolal jsem a požádal pana doktora o rozhovor pro náš ČAJ.

Někdy si lidé představují psychiatra jako doktora Chocholouška, ale Jan Cimický působí velmi pozitivně, vstřícně. Až mi je skoro líto, že u něj ještě nemám kartu. Sám totiž přiznal, že většina českých spisovatelů u něj kartu má.

- Takže, pane doktore, vadí vám, když si lidé představují psychiatra jako doktora Chocholouška?

Vůbec ne, mně se Chocholoušek líbil. Nadsázka a karikatura přece nemůže urazit! Nevím, zda si ovšem takhle psychiatra lidé představují a nebo spíše by rádi tímhle způsobem polidštili! Pokud platí sentence, že čím člověk zachází, tím taky schází, musela by se na každém jeho profesi odrazit. Já mám představu modelového psychiatra jinou : byl to profesor Vondráček, který vypadal jako herec Jindřich Plachta, ostatně často si ho s ním lidé pletli. Byl to velice moudrý a polyhistoricky vzdělaný muž.

- Jak vy jste se vůbec dostal k psychiatrii? Nelákaly vás jiné obory, třeba chirurgie nebo stomatologie? Mimochodem bojíte se zubařů?

Před zubaři mám respekt, mám kamaráda, který je skvělý stomatolog a k němu jdu spíš jako na návštěvu... Samozřejmě, že v průběhu studia se postupně mění zájem o některý obor, a já skutečně o operativně uvažoval, dokonce jsem se nějakou dobu chirurgii a gynekologii věnoval, jenže pak přišla psychiatrie a v ní jsem objevil kus staré tradiční medicíny – a bylo rozhodnuto. Určitě na tom měl významný podíl právě pan profesor Vondráček a jeho osobnost.

- A je pravda, že kdo v české literatuře něco znamená (a možná nejen v literatuře), má u vás kartu?

Říkal jsem to v nadsázce, ale faktem je, že z oblasti kumštu vůbec má u mne kartu spousta lidí! Ono je snadnější jít s potížemi za kamarádem, který vás zná a nemusíte mu moc vysvětlovat. A když statistika říká, že každý druhý, maximálně třetí člověk v průběhu života potřebuje psychiatra, není se vlastně co divit.

- Jak se daří vašemu centru duševní pohody Modrá laguna?

Teď v září jsme oslavili v tichosti dvacet roků naší existence! A počet zájemců o naši pomoc přibývá. Rozšířili jsme psychologické služby i pro začínající či aktivní sportovce a věnuje se jim osoba nadmíru vhodná, doktorka Helena Suková, někdejší vynikající tenistka. Kdo jiný, než psycholog s vlastní špičkovou zkušeností může dobře poradit?

- V současné době roste počet psychicky nemocných. V čem vidíte hlavní příčinu? A co byste doporučil jako prevenci proti psychickým neduhům.

Rozhodně narůstá počet úzkostných stavů, depresí a panických poruch. Je to dáno nadprahovou zátěží, neschopností lidí naučit se poslouchat, co jim říká jejich tělo a klamnou představou, že člověk dokáže všechno sám překonat. Obvykle lidé do ambulance přicházejí v poslední chvíli a nebo ještě spíš o něco později. Stále platí, že k harmonickému životu by měl člověk mít pocit jistoty, pocit bezpečí a možnost dokonale se orientovat. Jakmile je to narušeno, člověk začíná selhávat. A je-li navíc ještě nějak oslaben, potřebuje psychiatrickou, případně psychologickou pomoc.

- V roce 1996 jste napsal knihu „Minimum o stresu.“ Proč je dnes stres všudypřítomný? Nebereme všechno nějak moc vážně?

Stres je všechno, co na nás působí zevnitř i z vnějšku, tedy psychologická, fyziologická a společenská adaptační odpověď na vliv vnitřního a zejména vnějšího tlaku a nadprahové zátěže. Je tedy zřejmé, že se můžeme učit stresu vzdorovat, případně se adaptovat, ale nemůžeme stres odstranit. Ostatně stres nás mnohdy drží pohromadě a stimuluje, teprve dlouhodobý stres či nadprahová zátěž začne hlodat a škodit.

- Jak moc pomáhá literatura při léčbě psychických poruch?

Literatura se v terapii využívá ve formě biblioterapie, ale podobně se užívají i jiné verbální disciplíny, hlavně divadlo. Teatroterapie je jedna z nejstarších terapeutických metod, již od dob Hippokrata. Podobně třeba

Morenovo psychodrama, psychogymnastika a další verbálně expresivní metody.

- Co vás přivedlo k literatuře, ke psaní? Je pro vás psaní ventilem, unikem před náročným povoláním?

Píšu asi od třinácti let, začal jsem s poezií a s texty k písničkám do našeho divadelního souboru a pak jsem se pokusil o prózu a začal jsem překládat z francouzštiny. Dnes je pro mne psaní součástí mého života a nedovedu si představit, že bych dělal třeba jen mou medicínskou profesi. V medicíně se často stává, že nemůžeme některé věci změnit, vyléčit. Nemůžeme vrátit matce dítě, které tragicky zemře. A tak mi psaní nahrazuje mou terapeutickou občasnou bezmocnost, protože jako autor mohu cokoliv.

- Jak moc čerpáte ve svých knihách z pracovního prostředí?

Odp: Málokdy, spíš jen okrajově. Daleko zábavnější je fantasie, která se tak nijak nešněruje a může se rozletět. Díky tomu je i spectrum příběhu mnohem širší.

- Proč tolik lékařů, potažmo zdravotníků tíhne ke kumštu?

Medicína je vyčerpávající profese, lékař se pohybuje mezi bolestí, strachem a úzkostí, nadějí a zklamáním. Proto potřebuje ventil. Kdyby jej neměl, začal by se dusit. Jen v literatuře bylo hodně lékařů, třeba Holub, Nesvadba, Langer, Vančura...

- Přiznám se, že vás znám spíše jako prozaika. „Jak se z básníka stává psychiatr a naopak?“ Narážím na vaši knihu, kterou jste vydal v 90. letech 20. století. Jakou poezii máte rád?

Poezie je trochu popelka a vychází jen v malém nákladu, proto se k ní lidé dostanou jen málokdy. Z našich básníků mám rád vedle mého kamaráda Jirky Žáčka taky Miroslava Holuba a jeho moudrou poezii a samozřejmě Jaroslava Seiferta. A z cizích především Jacquese Préverta a Jevgenije Jevtušenka.

- Co v současnosti píšete a co v brzké době chystáte nového pro čtenáře?

V září vychází detektivní příběh v Baronetu “Příliš jasný případ” a odevzdal jsem nový rukopis do téhož nakladatelství, předběžný název “Blanický rytíř Kvokanda”. V dohledu vyjde reedice “Příběhů za plotem” a pracuji na divadelním monodramatu pro Jaromíra Hanzlíka...

- Píšete lehce nebo se k rukopisu často vracíte, opravujete? Nebo je to tzv. Na „první dobrou“?

Jak kdy, někdy se stane, že příběh vypadne rychle, ale u románu nebo novely se to musí “vysedět”... Svoje texty čtu po sobě strašně nerad a patří to k těm nejvíce mučivým okamžikům. Zajímavý je okamžik, kdy se už rukopis završuje, už vím, jak to skončí a na jednu stranu je mi líto, že ta práce už skončí a na druhou to chci mít za sebou a odpočinout si. Skoro schizofrenní situace.

- Kdo patří k vašim oblíbeným autorům?

To se těžko dá vyjmenovat – je jich hodně, záleží na situaci a náladě. Od Huga, O’Henryho, Leacocka, přes Maupassanta po Karla Michala nebo Čapka. A nestačím vyjmenovat řadu dalších!

- Jak nejraději relaxujete?

Určitou relaxací je tvorba, psaní. A pak práce na zahradě, na chalupě. Tam člověk mění teritorium a odhodí zátěž, kterou sebou vleče. A pak rád cestuju a objevuji nova zajímavá místa.

- Máte rád Francii, když překládáte francouzské autory?

Ovšem, Francie je pro mne jakýmsi druhým domovem. Trochu Francouzům závidím jejich lehkost a vnitřní pohodu. A rád se v posledních letech vracím do Číny, která je tak rozsáhlá a je v ní tolik krásných a zajímavých míst, žeby člověku nestačil celý život, aby je aspoň zčásti poznal.

- Máte raději bílé nebo červené víno? Nebo jste pivař?

Nezáleží na tom zda bílé nebo červené, hlavní je, aby bylo dobré! Mezi červenými dávám přednost francouzským, třeba z údolí Rhony a v bílých jsem fanda moravských vín. Myslím, že jsme už v Evropě na vinařské špičce.

- Závěrečná otázka je tak trochu vizionářská: Chtěl byste žít za sto let? A jak bude vypadat svět? A bude ještě existovat literatura? A budeme ještě potřebovat psychiatry?

Vývoj techniky půjde rychle kupředu, ale schopnost člověka se přizpůsobí bude pokulhávat. Snad literatura přečká, stejně jako divadlo. Přál bych si to. A zda budou třeba psychiatři? Kdo ví, jak pokročí i v medicíně technologie, třeba vzniknou zcela nové úspěšné medicínské profese. Kdo ví?

Děkuji za rozhovor.

Václav

Jindřich TOŠNER básně ze sbírky MÍSTO DOTYKU

Při troše fantazie vypadají
buňky nádoru po obarvení
jako jarní louka s vlčími máky
pocukrované sasankami
i ony bývají nemocné
některé jen stojí, jiné spěchají
jako mravenci nebo včely
ty umírají první
některé zahynou samy, jiné v agonii a křečích
bitvu prohrávají
když do krve vpluje loď
cytostatika
vybuchne nad nimi atomová bomba
marně hledají v těle ochránce
zastaví se, praskají
mění se v zrna prachu
pro další dávku jedu
u srdce

Nával potu bije na poplach
v stojatých vodách
lodě enzymů
rozbíjejí vrak sraženiny
v žaludku hledají studnu s čistou vodou
když pravdu nenajdou
zhrouť se v přístavu sleziny
ukojené zvykem
parou alkoholu
bez ohledu na cenu života na burze
který lze získat i ztratit
za sekundu
nezvratně

Ještě včera jsem byl nedotknutelný
vždycky něco bolelo
ale co bolí, roste

ptám se po sté
proč si zrovna ve mně
udělal hnízdo vetřelec
mimozemšťan
jakoby jinde nebylo dost místa
jak s ním mohu bojovat
když ho nevidím
jen zákopy v knihách
opevnění v očích doktora
alchymisty, kterého čeká kariéra
navíc jsem ztratil nervy
hledám je po čtyřech
nechci tě, vypadni
ještě mně nedochází dech
přiď, až budu starší
dnes je krásně, i když straší
stmívá se uprostřed dne
takhle nebyvalo dřív
co budu dělat dál?
poběžím, dokud to jde

Všichni tlačí
jen rodička ne
šílená strachem z bolesti
která nepřichází
s obavou, kterému otci
se bude dítě podobat
blázní
nad propastí postele
na kamenné podlaze
z lásky ve tmě
hledá šanci
prosmeknout se
do štěstí a do radosti
bez možnosti
Nejhorší je cesta
nemocničním lehátkem
po chodbách nemocnice
background řečí zřízence

co tě veze na jiný svět
vnímáš omítku, bílé čtverce na stropě
veřeje, zárubně
dlažební kostky
kruhová slunce blednoucích lamp
drncání železničních přejezdů
s varovnými světly operačních sálů
nevstupovat
vlak smrt na prvním nástupišti
je připraven k odjezdu
sestřičky si povídají, co by chtěly zažít
nemocný si přeje probudit se
po tom všem
dívat se na ně

Všechno mě bolí
kolena, záda, hlava
dech se mi nedostává
jako bych měla skřipku
dceři vzali děti do děčáku
dědek v hospodě i spí
jen se starám
střechou teče
nikdy jsem nemyslela
že budu tak brzy stará
co děláte s ochrnutýma lidima
na kozu nevylezou
mám ještě králíci
par slípek
nemá kdo dát psovi
nemůžu na operaci
už tady dlouho nebudu
není to vaše vina
co je doktore
ta rakovina?

Dana BERANOVÁ: PROTI HIPPOKRATOVÍ

"Je zde ,prosím ,někde lékař ?", zoufalý hlas letušky se ozýval po palubě letadla. Její kolegyně se skláněla nad mužem ležícím v uličce a snažila se mu rozepnout košili a uvolnit kravatu. Mladší a méně zkušená letuška zatím přecházela mezi cestujícími a opakovala svou výzvu. Když se stále nikdo nehlásil, utíkala do kajuty letadla. Za

chvíli se oběma třídami nesl hlas z rozhlasu. Kapitán naléhavým hlasem žádal, aby se lékař dostavil do turistické třídy.

U ležícího muže teď již byl kromě letušek ještě druhý pilot a právě k nim přicházela nějaká žena.

"Jsem zdravotní sestra, mohu nějak pomoci ?"

"Asi má srdeční selhání."

"Prosíme lékaře, aby se dostavil do turistické třídy." Ozval se znovu hlas kapitána v palubním rozhlasu.

"Žádný lékař zde není," řekla s notnou dávkou zoufalství v hlase mladší letuška.

Lékař zde ale byl. Seděl v řadě u okna, jen o několik sedadel dál. Díval se z okna a snažil se nevnímat kapitánův hlas. Byl to muž středních let. Na vrcholku své kariéry. Turistickou třídou letěl jen proto, že v první nesehnal už místo. Měl na sobě dobře padnoucí oblek.

Kravata i košile výborně barevně ladily. Vedle nohy stál kufřík s vybavením, bez kterého snad žádný lékař neudělá ani krok. V očích měl zoufalý pohled. Ruce se mu potily, svaly se samovolně napínaly. Takový pohled měl v očích už víc než půl roku. Sedm měsíců, ano už je to sedm měsíců, co mu žena oznámila, že se s ním chce rozvést. Na otázku proč, řekla jen, že si našla muže, se kterým chce žít.

"Ne, není to tvoje vina," řekla mu tenkrát.

"Kdybych nepoznala jeho, nikdy bych od tebe neodešla. Mám tě ráda, ale..."
Prosil ji, přemlouval. Dokonce jí slíbil, že ji nechá, ať se s ním schází dál, jenom ať neodechází. Trvala si na tom, že do konce měsíce se odstěhuje. Ona i děti. Byl zoufalý. Celý život se mu zhroutil. Co mu bylo platné, že se vždy o rodinu vzorně staral. Jako lékař sice byl možná o něco méně doma, ale manželce a dětem se věnoval. Neomezoval ji. Když chtěla nastoupit do zaměstnání, odmítl místo primáře, jen aby tím děti neutrpěly. Co mu to ale je platné ? Stejně zůstane sám. První změnu plánu zajistily děti. Obě svorně řekly matce, že s ní nikam nepůjdou. Žena se nakonec rozhodla, že odejde, až bude mít dcera po maturitě. Celých sedm měsíců doufal, že změní názor. Když ne kvůli němu, tak alespoň kvůli dětem. Obě ji stále potřebují. Ona mu ale včera oznámila, že za čtrnáct dní odchází. Znovu se podíval na muže ležícího v uličce. Jedna z letušek se mu pokoušela udělat masáž srdce. Před očima si

vybavil svou promoci.

Přísahu. Musí přeci zasáhnout. Musí mu pomoci. Znovu odtrhl oči od hloučku lidí a ponořil se do svých myšlenek.

Pokusil se promluvit si i s ním. Docela sprostě se mu vysmál. Dokonce mu naznačil, že nemohl nic jiného čekat, když si vzal o tolik let mladší ženu. Ano, jeho žena byla o 10 let mladší, ale doposud jim jejich věkový rozdíl nikdy nevadil. V čem je ten druhý lepší? Co umí líp než já? To

bylo to, na co v poslední době stále myslel. Je lepší milenec než já? Nebo co? Co může být tak zázračného, že kvůli tomu žena opustí rodinu? Lépe jí rozumí? Ale ona si přece nikdy nestěžovala na nedostatek porozumění. Málo se hádali. Byli šťastní. Dokud nepřišel on a všechno nerozbil.

"Proboha on umírá!" Hlas letušky ho znovu vytrhl ze snění. Podíval se a neřekl nic. Věděl, jak tomu muži pomoci. Ale proč? Proč by to dělal? Jen proto, že kdysi přísahal, že bude zachraňovat lidi? A kdo by pak zachránil jeho? Chytil se pevně sedadla. Vnitřní boj, který se v něm odehrával, se teď projevoval i navenek. Třásl se mu ruce a potil se po celém těle. Jsem lékař, nemohu jen tak přihlížet, jak někdo umírá.

"Je mrtev." Zaseptala žena klečící na zemi.

"Přeneseme ho do kajuty letušek," řekl druhý pilot. Lidé zneklidněli.

Jen jeden pasažér se uklidnil. Ruce se mu přestaly třást. Dech se zpomalil, srdce mu přestalo bušit. Jeho rodina je zachráněná. Jeho děti nebudou dospívat bez matky. A on? Nic jí nevyčte. Až mu oznámí, že zůstává, neřekne nic. Jen snad, že ji miluje. Hlavně se nesmí nikdy dozvědět, že v letadle, ve kterém zemřel její milenec, byl i on a mohl mu pomoci.

SLOVENSKÝ LITERÁRNÍ PŘESA „O KAZOVI, KTORÝ HĽADAL DOMČEK“



V roce 2013 vyšla v nakladatelství ZOYA PRESS kniha „O Kazovi, ktorý si hľadal domček“. Útlá knížečka s překrásnými ilustracemi Ďuro Balogha vypráví příběh jednoho „Kaza“, kterého vyhnal zubní kartáček a pasta z domečku v bolavém zoubku. Kaz putuje a hledá. Až nakonec dojde do zoubkového království. Knížka určitě inspiruje děti, nemající zrovna v oblíbě péči o svůj chrup. Ale víte, čím je především krásná knížka zajímavá. Že ji napsala osmiletá Zoya

Ledecká, věnovala ji svému tatínkovi k narozeninám. Určitě je to i vhodné čtení pro začínající čtenáře, neboť má velká písmenka a je překrásně ilustrovaná!

Václav



Zubař na dovolené ... tentokrát v Písku!

ČAJ pro chvíle pohody

č.125, únor 2017, ročník XVI

Vydáno 5. února 2017 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský
Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!